

Så går advokatutredningar till

Advokater är särskilt lämpade att genomföra utredningar om aktuella eller befarade missförhållanden i bolag och organisationer.

Advokatutredningar har fått alltmer medial uppmärksamhet i Sverige under senare år. Inte minst eftersom det har blivit vanligare att styrelser och företag anlitar svenska advokater för att utreda olika typer av aktuella eller befarade missförhållanden inom ett bolag, konstaterade advokat Claes Langenius, som har stor erfarenhet av att genomföra advokatutredningar.

Syftet med en advokatutredning kan variera, men handlar oftast om att styrelsen eller ledningen misstänker interna överträdelser av exempelvis konkursrättsliga regler, brottsliga handlingar och/eller överträdelser av bolagets eller organisationens policy eller styrdokument.

Langenius framhöll att advokater är särskilt lämpade att genomföra utredningar:

– Advokater är duktiga på att analysera stora mängder fakta och ställa dem mot relevanta frågeställningar. Vi är också duktiga på att genomföra förhör och intervjuer och ställa det mot annan typ av bevisning.

Tidigt i arbetet är det viktigt att säkerställa att klienten är medveten om syftet med en självständig och oberoende advokatutredning: att skydda bolaget och bolagets varumärke, inte att skydda vissa personer. Det är likaså viktigt att tidigt ha klart för sig hur den färdiga utredningen ska presenteras. Ska den exempelvis presenteras i sin helhet på webben?

– Min erfarenhet är att det här uppdraget kräver väldigt stor integritet av advokaten. Mer än vi är vana vid, i och med att man kan få en negativ diskussion med klienten när klienten förstår vad det självständiga och öppna advokatuppdraget egentligen innebär, sa Langenius.

En annan sak som tidigt måste fastställas är vem som är beställaren av utredningen, alltså klienten, påpekade Claes Langenius. Är det bolaget ge-

nom styrelsen, eller är det management/ledningen för bolaget? Det kan även bli så att en styrelse som beställt en utredning ersätts av en ny styrelse. Advokaten kan då inte överlämna den färdiga advokatutredningen till den nya styrelsen på grund av lojalitetsplikten. Det framgår bland annat

Advokater är duktiga på att analysera stora mängder fakta och ställa dem mot relevanta frågeställningar.

CLAES LANGENIUS

av ett vägledande uttalande från Advokatsamfundets styrelse 2013.

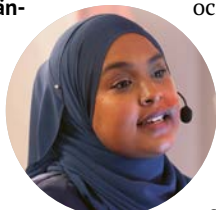
NÄR UPPDRAGET ÄR DEFINIERAT börjar arbetet med faktainsamling. Normalt sett tas samtliga grunddokument in som kan behövas, till exempel bolagsordningar, vd-instruktioner, uppförandekoder samt relevanta uppgifter från olika publika källor. Även mejl, liksom raderade mejl, sms och sociala medier ska gås igenom och granskas.

Det är ofta flera personer som deltar i en advokatutredning med olika specialkompetenser, som it-forsker, revisorer och

Så kan vi förebygga korrruption i Sverige

Sverige har setts som ett föregångsland i arbetet mot korrruption, men för andra året i rad sjunker Sveriges poäng i Transparency Internationals korrptionsindex. Samtidigt behåller övriga nordiska länder sin ranking. Hayaat Ibrahim gav förklaringar till utvecklingen och diskuterade hur vi kan vända trenden.

Hayaat Ibrahim är compliance-expert på Advokatfirman Vinge. Hon var tidigare generalsekreterare för Institutet Mot Mutor. Utgångspunkten för hennes seminarium var att den korrptionsbekämpande organisationen Transpa-

Hayaat Ibrahim.

rency International för andra året i rad har sänkt Sveriges poäng i sitt årliga korrptionsindex, samtidigt som övriga nordiska länder behåller sin tidigare ranking.

Hayaat Ibrahim förklarade att korrruption är ett samlingsbegrepp för olika ageranden och framhöll att begreppet är betydligt bredare än det straffbelagda området.

– Man kan utgå från Transparency Internationals definition, som handlar om att man utnyttjar sin ställning för att gynna sig själv eller någon annan. Här inryms exempelvis jäv och vänskapskorruption. Därutöver kan vi tala om för-

troendeskadliga ageranden för såväl privat som offentlig sektor, sa Hayaat Ibrahim.

Sverige får återkommande kritik från internationella organisation för ”den typiska svenska korrptionen”: professionella och privata relationer som sammanblandas. De områden där Sverige sticker ut är vänskapskorruption och nepotism.

– Vi har en snäv förståelse för vad korrruption egentligen omfattar. Ett tydligt exempel är hur vi hanterar intressekonflikter exempelvis vid tilldelning av uppdrag samt vid rekryteringar. Vi har historiskt också en kultur där vi snarare utgår från tillit än kontroll, sa Hayaat Ibrahim.

I Transparency Internationals index CPI,

Advokat Claes Langenius är specialiserad inom bland annat konkurrensrätt, processer och advokatundersökningar. Han är även etiklärare och examinator på advokatexamen.

ekonomiska experter och brottmålsadvokater.

Sedan ska olika personer intervjuas inom utredningen, det kan vara anställda eller före detta anställda. Intervjuerna kräver noggranna förberedelser och överväganden. I vilken ordning ska intervjuerna ske? Bör intervjupersonen ha med sig egen advokat? Kan den intervjuade vara anonym?

Langenius beskrev arbetet som att lägga ett stort och komplext pussel. Det råder inte sällan ett högt medialt tryck i samband med advokatutredningar som det gäller att förhålla sig till.

NÄR FAKTAINSAMLINGEN ÄR KLAR och materialet och intervjuerna har analyserats skrivs en rapport. Den innehåller normalt sett uppdraget och en bakgrund till utredningen, den skriftliga dokumentationen som granskats och de intervjuer som genomförts, en juridisk analys av de fakta som framkommit samt slutsatser och rekommendationer.

Langenius tog också upp frågor som avgränsning av uppdraget, tystnadsplikt och intressekonflikter. Han tipsade även om det danska advokatsamfundets publikation med särskilda riktlinjer för advokatutredningar som mycket bra och läsvärd. ●

AI-förordningen och EU:s reglering av AI-system / Caroline Sundberg

Om Kriminalvårdens växande uppdrag / Martin Holmgren

Bevisning i kommersiella tvister / Robin Oldenstam

som årligen mäter upplevd korruption i offentlig sektor i 180 länder, har Sverige en negativ trend och har halkat nedåt sedan 2015. Särskilt har Sverige gått bakåt i förhållande till de nordiska grannländerna, där Danmark upplevs som minst korrupt i världen.

När det gäller den privata sektorn får Sverige kritik för att det inte finns straffansvar för juridiska personer och för att företagsboten är mycket låg jämfört med andra jurisdiktioner.

– För stora banker och multinationella företag är inte de nivåer vi har särskilt avskräckande, särskilt inte i jämförelse med USA och Storbritannien, sa Hayaat Ibrahim.

Arbete för att förebygga korruption pågår på flera nivåer. EU:s reformarbete innebär att ett förslaget direktiv ska harmonisera kriminalisering och korruptionsbegrepp, men också påföljdsstrukturen, för EU-länderna.

I Sverige ska en utredare se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel till juli 2025. Sverige fick sin första nationella handlingsplan mot korruption för fyra år sedan. Kritik som riktades mot handlingsplanen var att den då, liksom i nuvarande handlingsplan för 2024–2027, inte omfattade den privata sektorn.

När man bygger complianceprogram för

att förebygga korruption ser man till att ha åtgärder för att kunna förebygga, upptäcka och hantera korruption och styra åt rätt håll när det går snett.

– Det gäller att förstå hur organisationens arbete bedrivs och att förstå var, när och hur det oönskade kan ske. Ett complianceprogram behöver utgå från en specifik riskbedömning, och på basis av underlaget ska åtgärder tas fram och implementeras genom hela organisationen. Man behöver ställa rätt frågor: Vilka beslut fattar vi, som andra har intresse av att påverka? Var i organisationen kan det ske, och vilka personer är särskilt riskutsatta? sa Hayaat Ibrahim. ●